

تاریخ و جغرافیای روستای خورنگان فسا

تهیه و تنظیم منصور قاسمی

ای روستای زنده به تاریخ در جهان وی یادگار بوندوس و زردشت درگان
زینت فزای صحن تو گردیده بی مکان «آرامگاه پاک شهیدان جاودان»

سرشناسه: قاسمیان نسب، منصور،

عنوان و نام پدیدآور: خورگان کیست؟ خورنگان کجاست؟ تاریخ و جغرافیای روستای خورنگان فسا / منصور قاسمیان نسب.

مشخصات نشر: قم: کاریز، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۶۰۸ ص. : مصور (رنگی).

شابک: ۲۵۰۰۰۰ ریال. : ISBN: 978-600-7727-34-8

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: خورگان کیست؟ خورنگان کجاست؟

موضوع: تاریخ و جغرافیای روستای خورنگان فسا

رده بندی کنگره: ۳۹۰.۴ پ ۲ ف / ۱۵۷۱ BL

رده بندی دیویی: ۲۹۰ شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۵۶۳۵۷

قم: خیابان ۵۵ متری عمار یاسر، ساختمان پارس واحد ۳۰۴.

تلفن: ۳۶۶ ۶۱ ۷۷ - ۲۵ همراه: ۰۹۱۲۲۱۲۰۰۲۰

شناسنامه

عنوان کتاب: خورگان کیست؟ خورنگان کجاست؟

مؤلف: منصور قاسمیان نسب

ناشر: کاریز

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۲۷-۳۴-۸

«حق چاپ برای ناشر محفوظ می‌باشد»

دردِ فترتِ زمانه فِتد نامش از قلم هر ملتی که مردم صاحب قلم نداشت

«قرخی یزدی»

تقدیم اثر: این مجموعه را به همه‌ی کسانی تقدیم می‌داریم که با تلاش و دلسوزی در راه اعتلای فرهنگ و هویت اصیل خویش کوشیده‌اند. چه آنان که سال‌های سال است در بستر خاک آرمیده و چه آنانی که مدت‌هاست از زادگاه خویش دورگشته و درجایی دیگر سکونت نموده، اما همچنان دلشان اینجاست و خود را در بین مردم خود می‌بینند. به مردان و زنانی که با صبر و پایداری با مشکلات عدیده کنار آمدند، ساختند و یادگاری پر بها برای فرزندان خود برجای نهادند. پدران و مادران پاک نهاد و با ایمانی که سختی روزگار آنها را از مسیر حق جدا نکرد و پیوسته شاکر و قانع در هدایت نسل‌های بعد از خویش کوشیدند. به روان پاک همه‌ی آنان درود می‌فرستیم و از خدای لایزال عالم درجات برای آنان درخواست داریم. به فرزندان پاک طینت امروز که در حفظ اصالت مردمی و شرف انسانی کوشا بوده و صبغه‌ی آسمانی و سروش رحمانی را بر و سوسه‌های اهریمنی ترجیح داده و در سیر کمال گام بر می‌دارند. به پیشگاه همه‌ی آنان درود و سلام باد. به شما یاران می‌گوییم که این مجموعه یادواره‌ی پر افتخار پدران و مادران ماست. با خواندن آن برگزیده‌هایمان آگاه گردیم و رازهای اجداد خویش بر خود بی‌الیم. باید در نظر داشت که انشای شفاهی منطقه‌ای کوچک از جغرافیای بزرگ جهان، در عین حالی که شیرین به نظر می‌رسد، اما اگر از روی تفحص و دقت نظر نباشد، گمراه‌کننده خواهد بود. جای بسی تأسف است که گذشتگان ما در این روستا هیچ اثر مکتوبی از تاریخ روز برای ما نگذاشته، تا ما امروز با خاطری آسوده و بدون چانه زنی ادامه کار آنان را بگیریم و به استناد از آن، مطالب را با قاطعیت بیشتری بیان کنیم. بارها به دوستان گفته‌ام اگر از ۵۰ سال قبل برای ما مطلبی کتبی برجای مانده بود، کار امروز ما آسانتر می‌شد. با این وجود ناامید نبوده و هنوز هم پیر نشده‌ام. ایاری گرفتن از فضل بیکران خدای صاحب جود و همراهی و همدلی دوستان، در جمع آوری مدارک و مکس‌ها و راهنمایی‌های کارگشای شما بتوانیم مجموعه‌ای در خور قابلیت مردم شریف و با احساس خورنگان تقدیم داریم. هرچند بسیاری از آثار تاریخی روستا بر اثر ندامکاری عده‌ای تخریب گردیده و عده‌ای نیز، برای اینکه نامی از فلان و فلان نماند، در خراب نمودن آثار ی چون برج طبرستان نمونه معماری ۲۵۰ ساله در روستا بود بسیار بی‌صبری کردند، تا اینکه ضربه‌ای بزرگ بر پیکره‌ی تاریخی آن زدند. بر ماست که تلاش نماییم تا از آنچه امروز برجای مانده صیانت کنیم و نگذاریم این تکه‌های مانده از این یادگاران تاریخ از میان برود. چراکه همه در پیشگاه نسل‌های بعد از خود مسئول و موظفیم امید که در مقابل این تعهد اخلاقی وجدانی پیروزمند باشیم..

«منصور قاسمیان نسب»

دیباچه:

سلامی از سر مهر به درگذشتگان، و به پیران روشن ضمیر. آنان که تاریخ نامشان را به نیکی یاد خواهد کرد. مردمانی که از دل این خاک برخاستند، کار کردند، ساختند و یادگارِ گران بهای عزّت و شرافتِ انسانی را از خود برجای گذاشتند و با خاطری آسوده و مطمئن در دل خاک زرخیزش آرامیدند. سلام بر جوانان غیرتمند که گوهرِ ارزشمندِ فرهنگِ پایدار و اصیل را پاسداری و در هر عصری نهالِ آزادی و پرچمِ رادمردی را برافراشتند. و در این بُرهه از زمان نیز در برابرِ بیگانگان با ایشارجان و بذلِ هستی خویش دستِ تجاوزگرِ همسایه ای کینه نوز که در تمام دوران، سودایِ خام می پخت استوار ایستادند و با تقدیمِ جوانمردان رشید (شهید) ثابت نمودند، پاسداران عدالتند. سلام بر شیر زنان این دیار که با تحملِ سختی ها، فرزندانِ مرزو بوم خود را در راه رسیدن به اهدافِ متعالی مُشفق گشتند. سلام بر کودکانِ امروز که فردا بر صحنه ی خاکِ پاکش مردانه قدم گذاشته و یادگارِ نیاکان را پاس خواهند داشت.

اینجانب منصور قاسمی نسب، فرزند محمد حسین، متولد نهم بهمن ماه ۱۳۳۶ هجری شمسی از روستای خورنگان فسا، که متخّر از خدمتگزاری به فرزندان این مرزو بوم در کسوت دبیری آموزش و پرورش (۱۶ سال در زادگاه و در بخش خورنگان) و بقیه مدت خدمت را در شهر فسا و نوبندگان، منطقه شیبکوه (زاهد شهر، فدشکویه، سناب) ششم، زرقان گذرانده ام، سال ها در این فکری بودم که روزی بتوانم قابلیت های ارزشمند روستای خود و مردم و فرهنگش را به قلم تحریر در آورم و به همه ی تازه به دوران رسیده هایی که دیروز خود را فراموش کرده اند، بگویم که این روستا و مردم آن در طول دوران حیات خود، حوادثی بس بزرگ به خود دیده، و با وجودی که برای روستاهای همجوار منبع خیر و برکت در امور آب و کسب و کار و تأمین نان و میوه بوده است، امروز چنین مورد بی مهری قرار گرفته است. مردمانی صاحب درک و درایت که در این کتاب نمونه ی بارزی از آن را در تمامی سطوح علمی و هنری و دینی و انسانی خواهید خواند، نمونه کارهای مردمانی در ایجاد قنوت آب در منطقه از جمله: قنات داوود آباد «دوود آباد» از آثار مرحوم میرزا داوود رحمت صادق آباد (توسط میرزا محمد صادق) و همچنین احداث چندین جوی آب کشاورزی در مناطق روستایان شیبکوه، که هنوز آن آثار به نام احداث کنندگانش بر زبان هاست. بنای روستای نصیر آباد (از آثار مرحوم میرزا نصیرخان بزرگ) و بنسای (روستای غیاث آباد از مآثر سید غیاث الدین دشتکی از اجداد سادات خورنگان) و از فداکاری و جوانمردی مردمی که در لَوای میرشکار «میرشکال» چون: میرشکار خانباز غلامی (فرزند غلامرضا) «پدر بزرگ برادران غلامی» میرشکار حاج مرتضی و میرشکار ابوطالب جمالی (فرزندان نامدار) «پدر حاج محمد حسین جمالی و محمد علی یزدان پناه» میرشکار محمد جعفر (حاجیخان) منصوری (فرزند سید «میرزا نصیرخان» «پدر حاج سید ابراهیم و اسماعیل منصوری» و میرشکار خانو (خانی) (فرزند شکر الله کهربایی) «پدر بزرگ برادران کهربایی» میرشکار خیر الله حیدری (فرزند فرج الله) «پدر برادران حیدری» میرشکار قره خان و میرشکار جانباز (فرزند خدا مراد) «پدر جانباز و پدر بزرگ سعدی و باباخان قره خانی». میرشکار امیر قلی جمالی «فرزند حیدر» «پدر کر بلائی حیدر قلی جمالی» و

میرشکارشاهمیرادجوکار، پدر بزرگ آقایان جوکارها و مصباحی فر. میرشکار کر بلایی مصطفی پدر بزرگ برادران صبوری و میرشکار مختار ابراهیم زاده مشهور به مختار کر بلایی ابراهیم دیگر دلاور مردانی که حافظ جان نوامیس تمام منطقه بودند. بطوری که دزدان و راهزنان از فساد تا لار و بندر لنگه از شنیدن نام آنان بر خود می لرزیدند و چون می شنیدند میرشکارهای خرنجان همراه کاروانی هستند در آن مسیر قرار می گرفتند. که نمونه ی رشادت این راد مردان را در قسمت «خاطراتی از دیروز مردمان ما» خواهید خواند. حال چه شده است که امروز این روستا درس کوتی بُهت آور، ولی پر معنا، بار تلخ زندگی مردمش را مظلومانه بردوش، اما صبور و مقاوم، غفلت قلم به دستان را دیده و گویا اینکه اینجا در نقشه ی جغرافیایی مکانی و در محاسبات اقلیمی جایی ندارد. کسانی که از این مردم بهره ها گرفته و امتیازاتی کسب نموده، امروز به جای سپاسگزاری، به سادگی و صداقت مردم آن خندیده اند. مزید بر این شرایط اقلیمی و نامساعد بودن راه های مواصلاتی است که با ما سر جنگ داشته و دارد. مردم ما خوشحال از آنکه فرصت خدمت و نداشتن چشم داشت بزرگترین هدیه ی خداوندی است که روزی آنان شده است. امید است اهل بصیرت و انصاف در قضاوت، این واقعیت را درک نموده و از فرصت در دست و پیش و استغناء نموده و برای این مردم خداجو، کاری درخور شأن آنان انجام دهند. یادآوری شود که هدف از کارش این مجموعه صرفاً معرفی موقعیت تاریخی و جغرافیایی روستا بوده و ذکر نام افراد در رسته های مختلف هیچ ارتباطی به بزرگ نشان دادن یا جانبداری از گروه و یا شخص و یا فامیل خاصی ندارد. بلکه تنها به نظر ارتباط آنان با زادگاهشان مدنظر است نه چیزی دیگر، که عده ی معدودی چون من ناآگاهانه و غولمند آن را ضعفی تلقی نموده و بر ما خرده گرفته، و ما را شرمندگی احسان خود کنند. اگر دیده شده از روی فامیلی بیشتر یاد شده فقط از لحاظ موقعیت کاری مورد نظر در گردآوری مطالب جهت آرایه به نسل های بعدی است و خدا را شاهد گرفته که در این مجموعه به دنبال هیچ خط فکری خاص و یا مسایل سیاسی یا دینداری یا بی دینی فردی نبوده و یا خویشاوندی با فامیلی خاص توجه نداشته و هر کسی را با توجه به جایگاه کاری خویش ذکر نموده ام. حال هر کس با ظن درونی و قضاوت در این نوشته ها هر چه درسی نبوده نگذرد، برایم محترم است. .

«منصور فاسمین نایب»

فصل اول

- ۹ تاریخ زردشت خورگان. خورگان کیست؟
 ۱۶ - زادگاه مزدک و زادگاه زردشت خورگان
 ۱۷ - دیدگاه های صاحب نظران درخصوص زردشت خورگان و مزدک
 ۲۱ - دیدگاه های زردشت خورگان و مزدک درخصوص مسایل اقتصادی اجتماعی
 ۲۳ - نکات قابل تأمل
 ۲۶ - وجه تسمیه ی خورنگان
 ۲۸ - اماکن اولیه و جابجائی روستا

فصل دوم: جغرافیا (مختصات جغرافیایی)

- ۳۱ خورنگان کجاست؟
 ۳۱ الف: جغرافیای سیاسی «موقعیت و دسترسی، تقسیمات اداری».
 ۳۱ ب: جغرافیای طبیعی، رویه های طبیعی (ناهمواری ها)
 ۳۷ حیات دیرین (سنگواره ها)
 ۳۸ دشت- آب و هوا- منابع آب
 ۴۶ پوشش گیاهی
 ۴۸ گونه های جانوری

فصل سوم: جغرافیای اقتصادی (ویژگی های اقتصادی)

- ۴۹ - کشاورزی
 ۷۱ - باغداری
 ۸۲ - دامپروری- گاو داری- مرغ داری- پرورش زنبور عسل
 ۸۷ - قالی بافی
 ۹۵ - قدیمی ترین مغازه داران روستا تاکنون

فصل چهارم: جغرافیای انسانی

- ۹۹ - خصیصه ی قومی، فرهنگی، اجتماعی
 ۱۰۰ - زبان، دین، جمعیت- نژاد و قوم
 ۱۰۱ - فامیل ها و ساکنین روستای خورنگان
 ۱۰۲ - شجره نامه و سلسله انساب اقوام فارس ساکن روستا
 ۱۹۹ - ایلات و عشایر و سلسله فامیل ساکن در روستای خورنگان.
 ۲۱۱ - مهاجرت
 ۲۱۲ - روحانیت در روستای خورنگان
 ۲۱۴ - شهدای دوران دفاع مقدس
 ۲۱۹ - افسران ارشد، امرأ، نیروهای مسلح بازنشسته

۲۲۶	-رزمندگان دوران دفاع مقدس...
۲۳۶	-جامعه پزشکی، «دکترای رشته های مختلف علمی اساتید دانشگاهی»
۲۴۶	-مهندسين وشاغلين وکارکنان دولتي
۲۹۰	-مکتب خانه ها و مدارس قدیمه و امروزی
۳۰۸	-فرهنگیان
۳۲۷	-فرهنگ وهنر، شاعران، نویسندگان، خوشنویسان، نقاشان، طراحان، معرق کاران
۳۹۴	-یادها و خاطره ها-خاطراتی از میرشکارها.
۳۹۸	-کدخدایان، دهداران، ریش سفیدها، انجمن ها، شوراها، دهیاران.
۴۰۵	-یادمانی از مردمان دیروز.
۴۰۹	-اولین ها و حوادث در روستا
۴۱۰	-نگاهی به گذشته های مردم- منازل وساخت وسازآن ها از گذشته تا حال
۴۲۲	-سوخت و روشنایی از قدیم تا امروز
۴۲۴	-تنور نان پزی در گذشته
۴۲۶	-ظروف وموادشوینده در قدیم- غذاهای محلی مردم از قدیم تا بحال
۴۲۸	-مداوای بیماران با داروهای محلی وسنت
۴۲۹	-لباس مردم در قدیم
۴۳۰	-وسایط نقلیه مردم از گذشته تاکنون
۴۳۳	-بازی های قدیم بچه ها در روستا تا امروز
	فصل پنجم: اماکن و آثار تاریخی روستا
۴۴۹	-بقعه ای امام زاده شاه الدین (ع)
۴۵۶	-مساجد- حسینیه ها
۴۶۴	-دیگراتار قدیمی روستا
۴۷۰	فصل ششم: خدمات - امکانات رفاهی و خدماتی
	فصل هفتم: فرهنگ عامه و آداب و رسوم وعادات
۴۷۹	-الف: شادی ها- زیارات- اعیاد ملی ومذهبی
۴۸۴	-مراسم خواستگاری- عقد- عروسی- ولادت
۴۹۹	-ب: مراسم سوگواری
۵۰۰	-اعتقادات (نذورات، تعارفات، نفرین ها، دعاها)
	فصل هشتم: فرهنگ اصطلاحات
۵۱۰	-کلمات و اصطلاحات عامیانه ای مردم
۵۵۱	-کنایات و ضرب المثل های خورنگان
۶۰۲	-سخن آخر
۶۰۳	- تقدیر و تشکر
۶۰۵	-منابع وماخذ مطالب کتاب